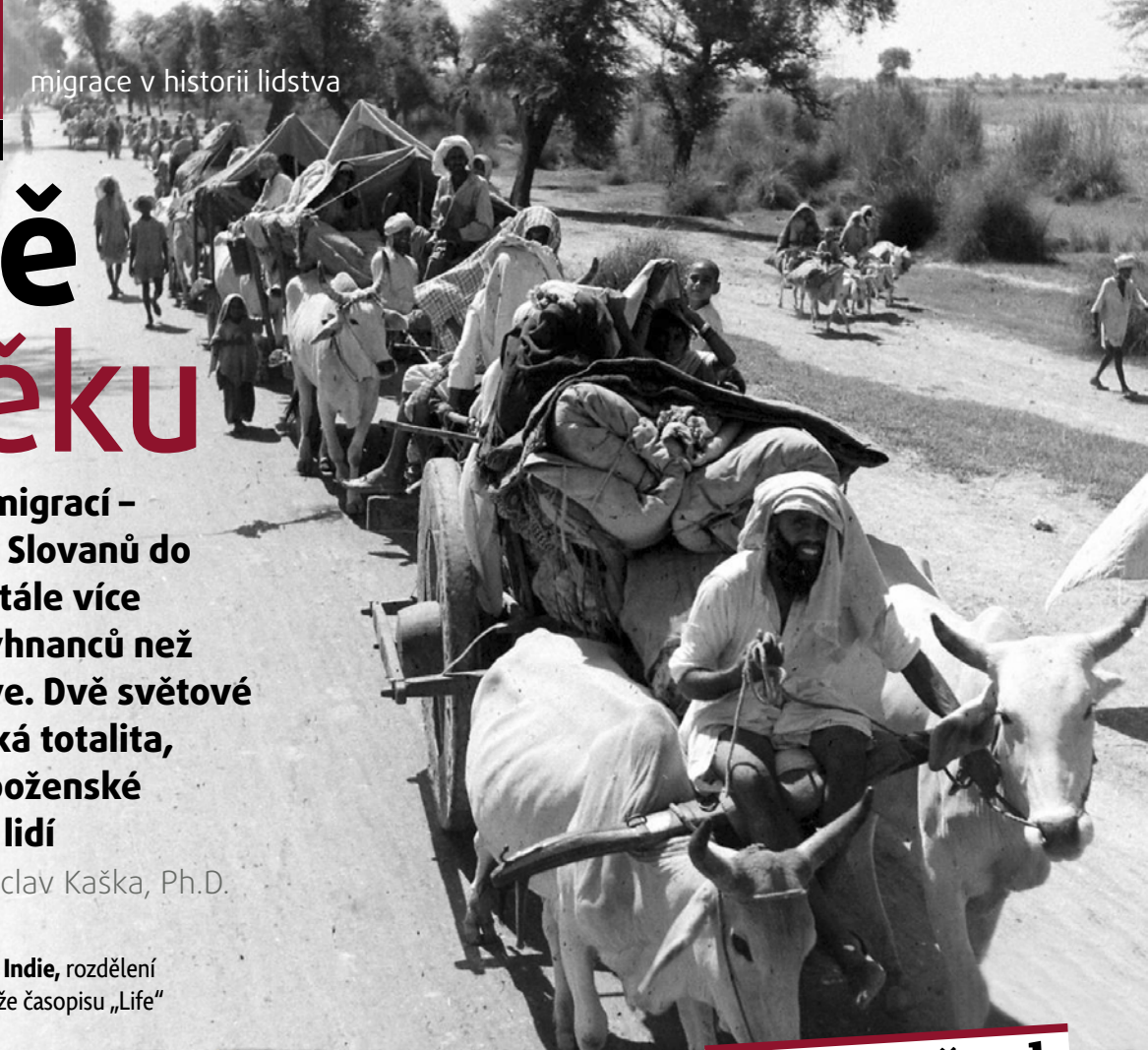

Na cestě a na útěku

Dějiny lidstva jsou dějinami migrací – stačí vzpomenout na příchod Slovanů do Čech. Moderní doba je však stále více érou uprchlíků, exulantů a vyhnanců než volného pohybu lidí jako dříve. Dvě světové války, nacistická a stalinistická totalita, dekolonizace či etnické a náboženské konflikty vykořenily miliony lidí

➤ Mgr. Vladimír Socha, Mgr. Václav Kaška, Ph.D.

➤ **Sikhové utíkají z muslimského Pákistánu do Indie**, rozdělení bývalé Britské Indie roku 1947, fotografie z reportáže časopisu „Life“

od 4 500 př. n. l.

Odkud přišli Indoevropané?

Dávné migrace a příchod indoevropských etnik do Evropy patří k nejdiskutovanějším otázkám starověkých dějin. Indoevropské jazyky a kultura, jejímiž jsme spolunositeli, se v Evropě objevila v několika fázích. Její nositelé se začali v období mezi roky 4500 až 2000 př. n. l. šířit z oblastí své původní domoviny v eurasijských stepích v okolí Černého a Kaspického moře do střední a západní Evropy

a stejně tak do Střední Asie a Indie. Bylo by chybou domnívat se, že šlo o jednoduchou etnickou či kulturní homogenní vlnu; naopak je jisté, že šíření probíhalo s výrazným časovým odstupem v rámci odlišných kultur.

O původních Indoevropanech toho příliš nevíme. Moderní věda se snaží tyto dávné obyvatele Eurasie lépe poznat na základě lingvistických rekonstrukcí, archeologie a archeoge-

netiky (aplikace genetického výzkumu současných populací na výzkum populací minulých dob). Předpokládá se, že migrační vlna těchto kultur byla spojena s různými populacemi více méně vzdáleně příbuzných lidí, kteří dali vzniknout pozdější, stále částečně prehistorické vlně indoevropských příchozích doby bronzové. Nejstarší Indoevropané zřejmě obývali oblasti severně od Černého moře

na části území současného Moldavska, Ukrajiny, Kazachstánu a Ruské federace. O poloze této „pravlasti“ se nicméně stále vedou spory. Není také jisté, v které době se nositelé indoevropské kultury poprvé objevují. Pravděpodobně již v období mladšího neolitu, počátkem 4. tisíciletí př. n. l. Někteří archeologové však vznik protoindoevropských populací datují již do období středního (asi 5500–4500 př. n. l.) nebo dokonce staršího neolitu (zhruba 7500–5500 př. n. l.). Mezi nejuznávanější teorie o původu nejstarších indoevropských kultur patří již od padesátých let 20. století takzvaná Kurganská hypotéza, spatřující pravlast dávných Indoevropanů v oblasti pontských stepí, odkud se pak šířili do okolních oblastí západní a Střední Asie i Evropy.

Je však jisté, že evropské a indické jazyky se vyvinuly ze společného prajazyka – indoevropštiny a že jejich rodokmen vypadá zhruba takto:

Indoevropština

Jazyky italské – řecké – keltské – baltsko-slovanské – indické – germánské – albánština – arménština

ROZŠÍŘENÍ INDOEVROPSKÝCH JAZYKŮ

Řekové ovládají Středomoří 1100–480 př. n. l.

V první polovině 1. tisíciletí př. n. l. začal rozmach řeckých městských států, které v té době již často představovaly menší námořní velmoci. Logickým výústěním jejich dalšího rozmachu a šíření vojenského i politického vlivu byla kolonizace dalších oblastí pobřeží i vnitrozemí. Měla zpočátku podobu navazování obchodních kontaktů ve Středomoří. Jakmile bylo původní obyvatelstvo obchodně nebo politicky podmaněno či se stalo přímou součástí kolonie, bylo zde obvykle založeno nové město jako středisko politické i obchodní moci. Rozhodně však nešlo o města zcela věrná své původní předloze: míra kontaktů s domovinou, složení obyvatelstva i samotná podoba pěstované kultury se dle oblasti často výrazně lišily. Města měla v mnoha případech velkou míru nezávislosti a řečtí kolonizátoři mohli do značné míry přijmout místní

zvyklosti a tradice, které jen upravili podle svých potřeb.

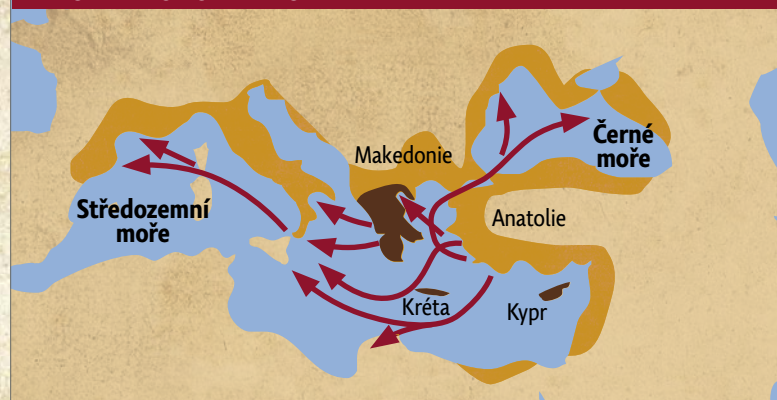
Výsledkem této velké kolonizační vlny byl nejen přesun osob, ale i rozšíření výrobků, vývoz umění a myšlenek. Díky tomu se řecká kultura a vzdělanost rozšířila až do oblastí v současném Španělsku, Francii, Itálii, Černomoří nebo v částech

severní Afriky. V této velké kolonizační vlně bylo založeno přibližně 500 kolonií, jež obývalo kolem 60 000 řeckých kolonistů. Kolem roku 500 př. n. l. žilo v nových teritoriích helénského světa asi 40 % Řeků. Navzdory odlišnostem

▣ **Řecká tetradrachma s hlavou bohyně Athény a její sovou, 5. století př. n. l., symbol dominance Athén nad okolním světem**

ŘECKÁ KOLONIZACE

jednotlivých kolonií najdeme dostatek společných kulturních charakteristik, abychom mohli v této době označit téměř celé pobřeží Středomoří jako součást velkého řeckého světa.

- trasa řecké kolonizace
- řecká civilizace
- území vlivu řecké kultury

Cesty pánů Severu

Výboje Vikingů patří mezi nejpozoruhodnější příklady expanze ve středověké Evropě. Relativně málo početná populace severovýchodních nájezdníků dokázala v poměrně krátké době proniknout do většiny oblastí severního Atlantiku a načas osídlit nebo podmanit území od severní Afriky po západní oblasti dnešního Ruska a Blízkého východu. Rozhodně však nešlo jen o expanzi vojenskou, ačkoliv ta byla zřejmě nejpozoruhodnějším úspěchem severovýchodních dobyvatelů. Vikingové se prosadili v mnoha případech i jako obchodníci, piráti, kolonizátoři a žoldáci.

Kromě dlouhodobého osídlení částí Anglie, Normandie, Grónska a Islandu se pod vedením Leifa Erikssona kolem roku 1000 doplavili až ke břehům současné Kanady. Zde na místě zvaném L'Anse aux Meadows na ostrově Newfoundland založili zřejmě první předkolumbovskou kolonii. Dodnes se vedou spo-

VIKINSKÉ EXPANZE

790–1066 n. l.

ry o důvody, proč Vikingové zahájili své často neuvěřitelně úspěšné expanze. Podle

▣ **Vpád dánských Vikingů do Anglie roku 869/870**

jedné teorie šlo o odplatu za vojenské akce panovníka Karla Velikého, který vtrhl do Skandinávie se záměrem šířit násilím křesťanskou víru mezi místními pohany. Jiná teorie tvrdí, že rostoucí počet obyvatel v severovýchodních zemích již nemohla uživit místní zemědělská produkce nebo že místním obchodníkům již nedostačovaly staré obchodní trasy s vinou malého zis-

ku. Objevují se dokonce domněnky, že ve Skandinávii nebyl dostatek žen pro místní mladé bojovníky nebo že mladší synové, kteří nezdědili statky, museli hledat živobytí jinde. Ať už byly počáteční podněty jakékoliv, z nespěšných výbojů se brzy staly skvěle organizované a velmi úspěšné expanze, které výrazně ovlivnily běh dějin nejen středověké Evropy.

Německé tažení na východ

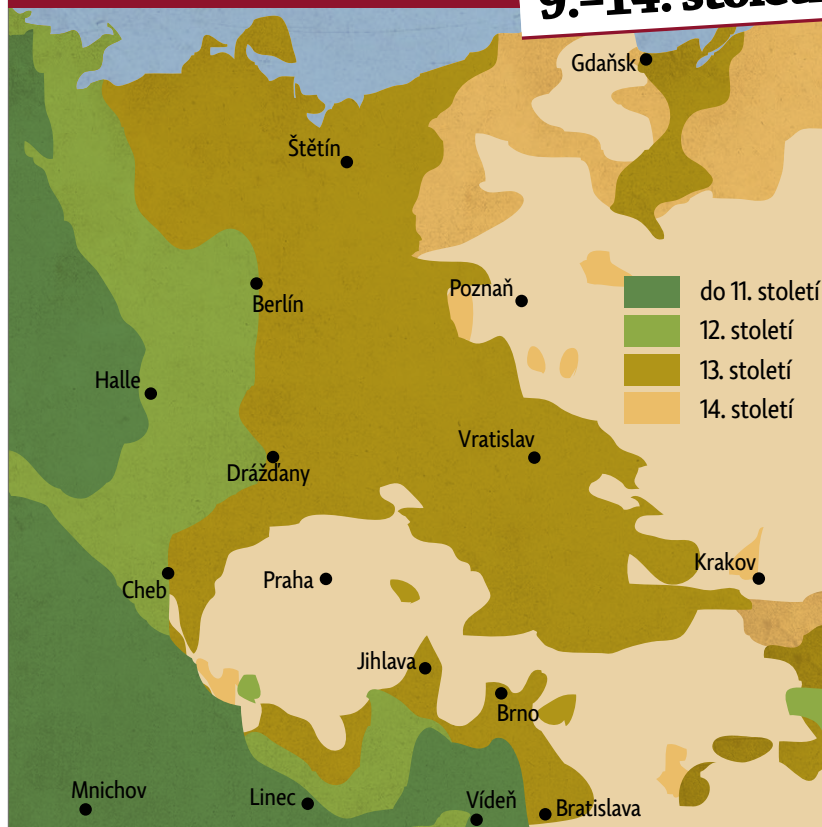
Pojem Drang nach Osten si často spojujeme s filozofií 19. století a výrokem nechvalně proslulého Adolfa Hitlera, Němci se však touto myšlenkou v umírněné podobě řídili již mnoho století před ním. Ostsiedlung (osazování východu) probíhal zejména od 9. do 14. století a představuje stěhování především německy mluvícího obyvatelstva z relativně hustě osídlených oblastí Svaté říše římské do oblastí méně zalidněné střední a východní Evropy, přibližně od dnešního Slovinska přes Estonsko až po Transylvánii. Na našem území mělo často podobu venkovské i městské kolonizace, na jejímž konci bylo velké množství německy hovořícího obyvatelstva, pobývajících na území Čech až do konce druhé světové války.

Tato migrace měla účinky pozitivní (zúrodnování pustých nebo dosud neosídlených oblastí, pokrok v zemědělství i urbaniza-

ci) i negativní, spojené například s asimilací a germanizací některých etnik, především polabských a pobaltských Slovanů. V některých oblastech, například na území dnešního Polska, docházelo v průběhu usídlování německého obyvatelstva také k násilným střetům, které přerůstaly i v krvavé potyčky a někdy také pozdější útlak původního obyvatelstva. Většinou však migrace nekončily žádným krveprolitím, mnohdy se ostatně pod pojmem „německá kolonizace“ ani neskrývá přesun osob německého původu. Často šlo o vnitrozemský pohyb obyvatelstva například maďarského nebo polského, přesouvajícího se do měst se zákony dle vzoru německých měst Magdeburgu nebo Lübecku. Ve 20. století bohužel němečtí nacisté středověký Ostsiedlung zneužili k propagaci vlastních idejí a teritoriálních nároků.

OSÍDLOVÁNÍ VÝCHODU

9.–14. století

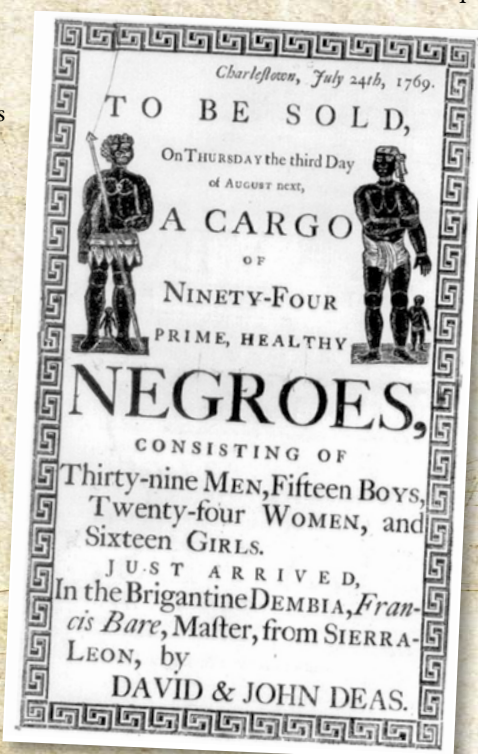

Vítejte v Novém světě

Přestože prvními prokazatelnými evropskými návštěvníky Nového světa byli muži Leifa Erikssona, skutečným objevitelem americké pevniny se stal Kryštof Kolumbus, jenž ale hledal cestu do Indie. Italský mořeplavec ve španělských službách v říjnu roku 1492 doplul k pobřeží ostrova San Salvador na dnešních Bahamách. Při svých čtyřech výpravách v letech 1492–1502 Kolumbus objevil pro Evropu zcela nový, rozsáhlý a pohostinný svět. Kromě Španělska se však mezi koloniální velmocí v Novém světě brzy přidalo také Portugalsko a zanedlouho i Anglie s Francií. Již roku 1494 vznikla první diplomatická smlouva o rozdělení vlivu v koloniích Nového světa mezi Španělskem a Portugalskem. Dohoda z Tordesillas rozdělila sféru vlivu podle severo-j jižního poledníku a ovlivnila kulturní

i jazykový charakter mnoha států Jižní a Střední Ameriky. Iberská koloniální expanze neprobíhala příliš „v rukavičkách“, o čemž svědčí krvavé pády velkých říší Aztéků a Inků a značný úbytek původního obyvatelstva, způsobený zejména zavlečením infekčních chorob.

 Inzerát na prodej afrických otroků ze Sierry Leone otištěný v novinách v Charles-tonu 24. července 1769

Španěle měli zájem také o kolonizaci ohromného území Severní Ameriky, úspěšnější ale byli Francouzi a zejména pak Angličané, kteří započali osídlování východních oblastí dnešních USA a Kanady počátkem 17. století. Skromné pokusy Švédska (stát Delaware)

a Holandska (Nový Amsterdam, dnes New York) byly brzy potlačeny zmíněnými velmocemi. Angličané založili kolonii Nová Anglie, její první město Jamestown vzniklo roku 1607 ve Virginii (viz ŽH 5/2013). První osadníci se museli vyrovnat s nedostatkem jídla a útoky indiánů. Situace se zlepšila, když objevili rostlinu, kterou bylo možné dobře pěstovat a prodávat – tabák. Pro těžkou práci na stále větších plantážích, osetých však zejména cukrovou třtinou (především v portugalské Brazílii) bylo třeba získat levnou pracovní sílu. Tento problém byl vyřešen dovozem afrických otroků. Podíleli se na něm černí obchodníci, kteří přiváděli otroky z afrického vnitrozemí k pobře-

15.–19. století

ží, často ztrocené válečné zajatce. Do Severní a Jižní Ameriky bylo do roku 1800 dovezeno 12–14 milionů otroků. Evropské státy se také rády zbavovaly kriminálních a nepohodlných osob, které převážely do kolonií – typickým příkladem byla koncem 18. století Austrálie.

Na území roku 1776 založených Spojených států amerických probíhalo pak další osídlování do té doby nepříliš dobře zmapovaných západních území, což vedlo k dalším střetům s indiánskými kmeny. Zajímavou kapitolou severoamerických dějin 19. století je zlatá horečka v Kalifornii (1848–1855) a v Kanadě na Klondiku (1896–1899), která přilákala množství evropských osadníků s vidinou rychlého zisku a zbohatnutí. Kromě imigrace z východní Evropy a Irska se pak do Spojených států v tomto období stěhují ve velkém také Číňané a Italové (o čemž svědčí i vznik čtvrtí nazývaných „Malá Itálie“ či „Malá Čína“). Do začátku první světové války se z Evropy do Nového světa přistěhovalo na 30 milionů Evropanů, v samotném roce 1907 to bylo skoro 1,3 milionu osob.

OBJEV

Směr Palestina

Kořeny židovské diaspory, tedy židovského usídlení mimo Zemi izraelskou, můžeme hledat v éře po vyhnání Židů z Judey Římany po Bar Kochbově povstání (132–135). Osvícenecké reformy umožnily evropským Židům, nově nabývajícím občanských práv, migrovat. Rozsah a tempo stěhování se prudce zvýšily ve druhé polovině 19. století i důsledkem růstu populace – v roce 1800 žily v Evropě asi 2 miliony Židů, v roce 1900 asi 9 milionů, z toho 5 milionů v Rusku. Zhruba v té době se

▣ **Osmiletý Yisrael Meir Lau v náručí Elazara Schiffa, přežili koncentrační tábor Buchenwald a 15. července 1945 přicestovali do Haify**

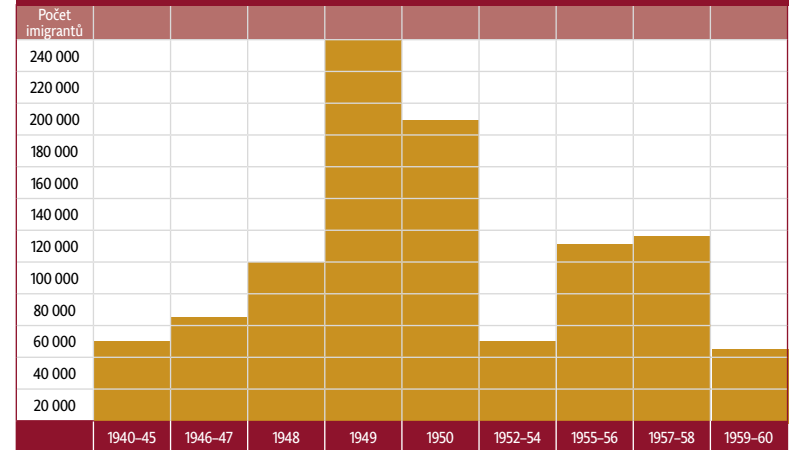

20. století

proti asimilaci Židů vyhranil židovský nacionalismus neboli sionismus hlásající, že je třeba vrátit se nejlépe do historické (biblické) země izraelské a vybudovat tam židovský stát. Již v šedesátých letech 19. století proběhly první pokusy o založení židovských kolonií v Palestině tehdy ovládané skomírající Osmanskou říší.

Názory sionistů, že život v Evropě je pro Židy stále nesnesitelnější, potvrzovaly pogromy, jichž přibývalo zejména v carském Rusku (1881–1884 a 1903–1906), kde Židé čelili i různým omezením (například pohybu a studia). A tak se vydávali na západ, do Spojených států, ale stále více i do Palestiny. Sionistům se v roce 1917 podařilo získat principiální brit-

RŮST POČTU OBYVATEL IZRAELE V LETECH 1940–1960

ský souhlas s vytvořením „židovské domoviny“ v Palestině, jež byla roku 1920 dána do mandátu právě Velké Británii. Tehdy začalo masové židovské přistěhovalectví hnané nejkravější vlnou pogromů v Rusku za bolševické revoluce a občanské války. Podle zprávy Společnosti národů jich zemi opustilo až 300 tisíc a dalších 300 tisíc Židů utíkalo z Německa po převzetí moci nacisty. Jen v letech

1933–1936 připlulo do Palestiny asi 170 tisíc Židů, ale proti jejich imigraci i britské nadvládě povstali místní Arabové (viz Lišta, vzpomínka na exodus, str. 74). Ty zčásti uklidnil až roku 1939 příslib Britů, že do deseti let poskytnou Palestině nezávislost, na pět let radikálně omezí židovské přistěhovalectví a pak ho zcela zastaví. Židovské přistěhovalectví však pokračovalo ilegálně dál.

OBJEVÁNÍ AMERIKY

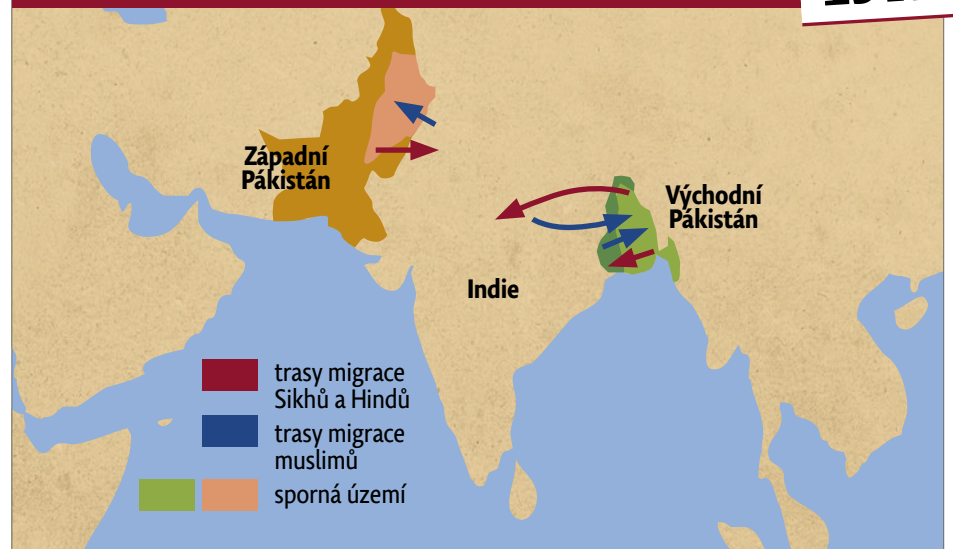
Subkontinent na cestě

Rychlý odchod Velké Británie z indického subkontinentu v roce 1947 způsobil první a asi nejsilnější vlnu migrací související s dekolonizací. Většina území Britské Indie se proměnila v Indickou republiku, oblasti obývané převážně muslimy se staly částí nového státu Pákistán (dnešní Pákistán a Bangladéš). Sporné regiony přitom byly přiděleny podle převažující náboženské příslušnosti obyvatelstva buď Pákistánu, nebo Indii – to byl jeden z posledních aktů odcházející britské moci. Nacionalisticky i nábožensky vyhrco-

ená atmosféra provázená nesčetnými případy násilí vyhnala v letech 1947–1948 na cesty podle současných odhadů na 14–16 milionů lidí. Přibližně polovina jich utíkala z Indie do obou Pákistánů a zhruba stejný počet opačným směrem. Koncem roku 1947 žily asi 3 miliony uprchlíků v rychle budovaných táborech, z toho milion na západě pákistánské provincie Paňdžáb; polovinu metropole Dillí tehdy tvořili uprchlíci. Nikdy předtím ani potom nebyly během pouhých týdnů a měsíců v pohybu takové masy lidí.

INDICKÁ UNIE A PÁKISTÁN

1947

Základy pestré Evropy

Evropa byla sama po dlouhou dobu jen zřídka cílem mezikontinentální migrace. Asiáté a Afričané, kteří dřeli na evropských obchodních lodích, se začali ve větším počtu usazovat v malých osadách v evropských přístavech až po první světové válce. Na pařížské univerzity zase přicházeli od konce 19. století studenti z francouzské subsaharské Afriky. Avšak západní Evropu proměnil až příliv migrantů po druhé světové válce v důsledku dekolonizace.

Z Nizozemské východní Indie (od roku 1949 nezávislé Indonésie) se do konce šedesátých let odstěhovalo do Nizozemí asi 330 tisíc lidí. Vedle kolonizátorů to bylo například asi 12 tisíc míšenců, bývalých vojáků „královské nizozemsko-indické armády“ s rodinami. Když skončilo francouzské koloniální panství v Indochíně a začala osvobozená válka v Alžírsku, přijala Francie během jednoho desetiletí 1,8 milionu uprchlíků. Asi milion jich byl z Alžírsko,

po roce 1945

Retornados v lisabonském přístavu

Hostující pracanti

Evropský Západ zažíval po druhé světové válce tři desetiletí hospodářského boomu a potřebu pracovních sil řešil zvaním takzvaných gastarbeitřů ze zahraničí. Náborové kampaně byly na rozdíl od 19. století v mnohem větší míře koordinované státem a mezinárodními dohodami. Vzorem byla smlouva mezi Mexikem a USA z roku 1942, jež otvírala americké zemědělství Mexičanům. Do roku 1964 jich podepsalo pracovní smlouvu na 5 milionů, polovina z nich v Kalifornii.

Poválečná Británie si zprvu tradičně vystačila s dělníky z Irska, ale brzy k nim přibýli displaced persons najatí v rozdrčeném Německu, kteří našli práci hlavně v hornictví, textilním průmyslu a domácnostech. Od padesátých let byli doplňováni pracanty z Itálie, ale též z Malty, Kypru a Turecka. Německý hospodářský zázrak by byl nemyslitelný bez gastarbeitřů, jejichž počet se do roku 1974 vyšplhal na 4,1 milionu. Třetina byla z Turecka, následovali Jugoslávci a Italové. Složení gastarbeitřů

ve Francii, Británii, Belgii a Nizozemí vypadalo v důsledku koloniálních vazeb úplně jinak. Například na základě zákona o britském občanství z roku 1948 poskytla londýnská vláda všem obyvatelům kolonií jednotnou státní příslušnost a otevřela jim volný vstup na Britské ostrovy. Toto vstřícné opatření bylo od šedesátých let postupně omezováno a od roku 1971 mají volný vstup pouze ti, kdo mohou doložit, že jejich rodiče či prarodiče se narodili ve Velké Británii. Zprvu přibývali do Británie především přistěhovalci z Karibiku, poté dominovali obyvatelé indického subkontinentu.

S koncem konjunktury a zánikem starých průmyslových odvětví klesala po nekvalifikovaných silách poptávka, a tak bylo v letech 1973–1974 najímání zahraničních dělníků ukončeno. Ale podobně jako ve Spojených státech tím nebylo možné přistěhovalce zastavit, migrační kanály byly otevřeny a navíc možnost přistěhování rodinných příslušníků zůstala neomezená. Jak se prodlužovala délka pobytu zahraničních dělníků, upevňoval se postupně i jejich právní status a stále častěji nakonec získávali státní občanství.

▣ Turečtí gastarbeitři v Německu

Migranti studené války

Sovětský svaz vyvinul již v meziválečné éře migrační systém ušitý na míru násilně prováděné industrializaci, jehož cílem bylo rozmístit pracovní síly uvnitř státu a omezovat vystěhovalce. Po skončení druhé světové války se nové státy východního bloku vydaly sovětskou cestou. Pokud docházelo k překročení hranic mezi Východem a Západem, šlo většinou o útek, jinak se omezovalo na období destabilizace diktatur (Maďarsko 1956, Československo 1968). Mimořádná situace panovala před postavením berlínské zdi v NDR – přes Berlín prošly do roku 1961 otevřenou hranicí do SRN asi 3 miliony východních Němců. Jejich exodus přes Maďarsko a Československo v roce 1989 přispěl k zhroucení východního bloku.

Odlišným způsobem se studená válka odrazila na migraci tam, kde probíhala ve formě válek ve třetích

zemích, jež uvedly do pohybu masy lidí především v Koreji (1950–1953), Vietnamu (1955–1975) a Afghánistánu (1979–1989). Uprchlíci a vyhnanci se většinou přesouvali uvnitř státu, nanejvýš překročili hranice do sousedních pohraničních oblastí. Výjimkou byl útek Vietnamců, když armáda komunistického severního Vietnamu na jaře 1975 definitivně obsadila Jižní Vietnam a v dubnu dobyla Saigon. Přes sto tisíc jich evakovali Američané, dalších dvě stě tisíc doplulo do států na pobřeží Jihočínského moře, odkud pokračovali do Severní Ameriky či západní Evropy.

V letech sovětské okupace uprchlo z Afghánistánu údajně přes 5–6 milionu lidí, tedy asi třetina obyvatelstva, většinou do Pákistánu, ale i Íránu. Z nich se díky podpoře mezinárodních organizací mohly 4 miliony zase vrátit, avšak po intervenci

1950–1990

v Afghánistánu v roce 2001 vedené Spojenými státy prchajícími znovu přibýlo. Do nuceného pohybu se znovu daly 3 miliony lidí, z toho dvě třetiny mířily do Pákistánu. Dodnes jsou rovněž patrné důsledky války v Koreji, která se stala pro obyvatele poloostrova válkou totální s miliony utečenců, jež dodnes nemají kontakt s příbuznými na druhé straně hranice. Například

▣ Paluba americké lodi SS Meredith Victory plná korejských uprchlíků, 24. prosince 1950

americká loď SS Meredith Victory vřela v prosinci 1950 na svou palubu pro 12 pasažérů a 47 námořníků 14 000 uprchlíků před komunisty, což je zřejmě největší humanitární záchrana pomocí jedné lodi v dějinách.

90. léta

Uprchlíci ze Rwandy, 1994

Etnické čistky

Po rozpadu Jugoslávie se rozpoutaly boje mezi muslimskými Bosňany, Chorvaty a Srby, jež vyústily v masové zločiny. Nejhorší byla občanská válka v Bosně a Hercegovině a symbolem etnických čistek se stalo město Srebrenica, kde v červenci 1995 jednotky bosenských Srbů zavraždily až 8 000 Bosňanů. Šlo ovšem o válku všech proti všem za účasti pravidelných jednotek, polovojenských oddílů i místních civilistů s cílem etnicky homogénizovat dané území. Na jejím konci podle odhadů opustilo území budoucí Federace Bosna a Hercegovina 90 % Srbů (zhruba půl milionu) a z prostoru Republiky srbské uprchlo 90 % Bosňanů (460 tisíc) a Chorvatů (130 tisíc). Přibližně ve stej-

né době probíhala genocida ve Rwandě, k níž došlo během občanské války mezi vládou Hutuů a tutsijskými povstanci.

Příčinou desetiletí existující nenávisti nebyly ani tolik reálné etnické rozdíly, které skoro neexistují, ale umělá etnizace podle společenského zařazení, jež zavedla až belgická koloniální správa. Hutuové byli většinové zemědělské usedlé obyvatelstvo, zatímco Tutsiové bohatší chovatelé dobytka. Atentát na hutujského prezidenta Rwandy byl v dubnu 1994 roznětkou ke zjevné dlouho připravované genocidě Tutsiů. Zavražděn byl asi milion lidí. Když krátce nato tutsijské milice získaly navrch, ze země uprchlo nebo bylo vyhnáno 1,5 milionu Hutuů a spirála násilí se roztáčela ještě celý rok.

po roce 1945

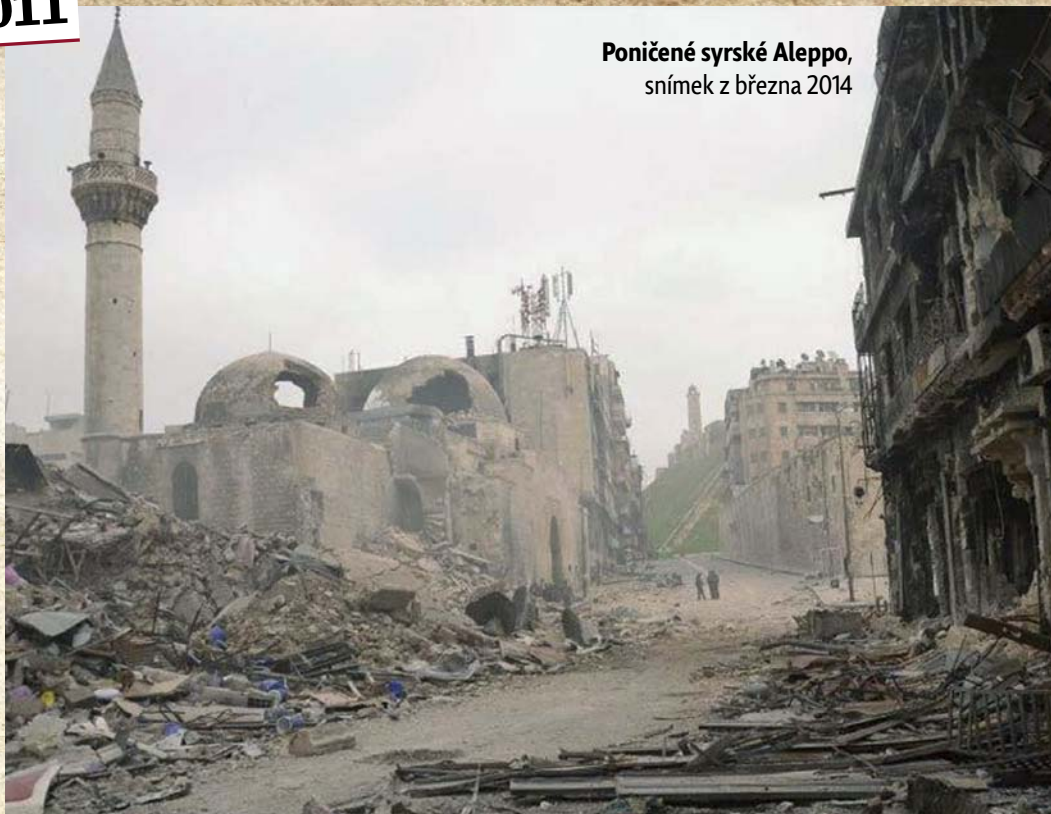
Arabské jaro

2010-2011

Vlna demonstrací a nepokojů z let 2010–2011 zvaná „arabské jaro“, jež proměnila politickou mapu severní Afriky a Blízkého východu, bývá běžně dávana do souvislosti s protesty proti bídě a autoritářským vládám. V Libyi a Sýrii přešlo jaro ve vleklou občanskou válku s miliony uprchlíků. V souvislosti s dnes tolik skloňovanou Sýrií se obvykle mluví o zkorumpované diktatuře Bašára al-Asada a sektářském násilí. Méně známý je vliv masivní urbanizace, v důsledku níž byly demonstrace za demokracii koncentrovanější, ale současně se v chudých předměstích tvořilo podhoubí radikálního islámu. Navíc v letech

2006 až 2009 postihlo Sýrii nebývalé sucho a několikrát neúroda značně urychlila stěhování do měst, kam zamířil milion a půl Syřanů. Sucho lze podle klimatologa Colina P. Kelleyho považovat za následek změn klimatu způsobených člověkem.

Byť se tedy může zdát, že Evropa čelí přílivu hospodářských migrantů, běženců před konflikty či politických uprchlíků, mají na globální migraci stále větší vliv změny životního prostředí (zaplavení, znečištění či desertifikace půdy, tedy její degradace na poušť). Počet lidí migrujících kvůli klimatickým změnám prý do poloviny 21. století dosáhne 200 milionů lidí.

Poničené syrské Aleppo, snímek z března 2014